

UREDITEV ZAVAROVANJA VAJENCEV ZA PRIMER POŠKODBE PRI DELU IN POKLICNE BOLEZNI PO ZPIZ-2

Pojasnilo ZPIZS, št. brez številke, 24.05.2018 (datum objave)

Zakon o vajeništvu (Uradni list RS, št. 25/2017; v nadaljevanju ZVaj) se je začel uporabljati 1. 1. 2018.

V šolskem letu 2017/2018 se vajeništvo poskusno izvaja v šestih regijah, na šestih šolah, za štiri izobraževalne programe (Šolski center Slovenj Gradec – mizar; Šolski center Novo mesto – mizar; Srednja gradbena, geodetska in okoljevarstvena šola Ljubljana – kamnosek; Srednja poklicna in strokovna šola Bežigrad Ljubljana - oblikovalec kovin, orodjar; Šolski center Škofja Loka - oblikovalec kovin, orodjar; Srednja šola Izola - gastronomija in hotelirstvo; Srednja šola gostinstvo in turizem Radenci - gastronomija in hotelirstvo).

ZVaj ureja tudi zavarovanje za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu, zato je bil v Uradnem listu št. 64/2017 z dne 17. 11. 2017 objavljen tudi Sklep o spremembah in dopolnitvah Sklepa o določitvi prispevkov za posebne primere zavarovanja, s katerim se je uredilo zavarovanje za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu za določene kategorije vajencev v skladu z ZVaj.

Zavarovanje za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni vajencev

ZVaj v petem členu razlikuje tri kategorije vajencev glede na njihov status oziroma položaj:

- **vajenci na rednem šolanju,**
- **vajenci, ki se usposabljaajo med trajanjem delovnega razmerja in**
- **vajenci, ki se usposabljaajo v času brezposelnosti**

a) Vajenci na rednem šolanju (dijaki in osebe v izrednem izobraževanju z namenom pridobitve srednje poklicne izobrazbe)

Pavšalni prispevek v letnem znesku 10,16 evra za vajence za vsako šolsko leto plačajo delodajalci do 20. oktobra (če je bil vajenec v vajeniški program vpisan v septembru) oziroma do 20. dne v mesecu po mesecu, v katerem je zaključen vpis vajenca.

Znesek pavšalnega prispevka je vsako leto (v marcu, z začetkom veljavnosti 1. aprila) objavljen v Sklepu o določitvi prispevkov za posebne primere zavarovanja, ki ga sprejme zavoda in ga objavi v Uradnem listu RS. Zneski pavšalnih prispevkov po tem sklepu so objavljeni tudi na spletnih straneh Finančne uprave RS.

Na podlagi prvega odstavka 35. člena ZVaj se vajenci na rednem šolanju obvezno zavarujejo za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu, na podlagi prve alineje tretjega odstavka 20. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, in za poškodbo pri delu in poklicno bolezen v skladu s prvo točko 17. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ). To

zavarovanje velja za vajence, ki se redno ali izredno izobražujejo. Delodajalcem sredstva za plačilo teh prispevkov zagotavlja ministrstvo, pristojno za izobraževanje.

Po prvi alineji tretjega odstavka 20. člena ZPIZ-2 so za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu, obvezno zavarovani dijaki in študenti pri praktičnem pouku, pri opravljanju proizvodnega dela ali delovne prakse in na strokovnih ekskurzijah.

V skladu s tretjim odstavkom četrtega člena Sklepa o določitvi prispevkov za posebne primere zavarovanja plačujejo v letnem pavšalnem znesku 10,16 evra za vajence, ki se redno ali izredno izobražujejo po izobraževalnem programu za pridobitev srednje poklicne izobrazbe, ki se izvaja v vajeniški obliki izobraževanja, in niso v delovnem razmerju oziroma niso brezposelne osebe, delodajalci, ki izvajajo vajeništvo na verificiranem vajeniškem delovnem mestu na podlagi sklenjene pogodbe o vajeništvu.

b) Vajenci, ki se usposablajo med trajanjem delovnega razmerja

Na podlagi prvega odstavka 36. člena ZVaj lahko pogodbo o vajeništvu zaradi prekvalifikacije, pridobitve srednje poklicne izobrazbe ali nadaljnjega poklicnega in strokovnega izobraževanja z vključitvijo v izredno izobraževanje sklene tudi delavec oziroma delavka, ki je zaposlen/a.

Vajenci, ki se usposablajo med trajanjem delovnega razmerja, se glede na položaj delijo na:

- vajence, ki **pogodbo o vajeništvu** zaradi prekvalifikacije, pridobitve srednje poklicne izobrazbe ali nadaljnjega poklicnega in strokovnega izobraževanja z vključitvijo v izredno izobraževanje, **sklenejo z delodajalcem, pri katerem niso tudi zaposleni** in
- vajence, ki **pogodbo o vajeništvu** zaradi prekvalifikacije, pridobitve srednje poklicne izobrazbe ali nadaljnjega poklicnega in strokovnega izobraževanja z vključitvijo v izredno izobraževanje, **sklenejo z delodajalcem, pri katerem so tudi zaposleni.**

Za vajence, ki pogodbo o vajeništvu sklenejo z delodajalcem, pri katerem niso tudi zaposleni, plača pavšalni prispevek v mesečnem znesku 6,80 evra delodajalec, pri katerem se usposablajo, in sicer v petih dneh od izplačila vajeniške nagrade.

Vajencem, ki imajo status delavca oziroma delavke, se čas, v katerem opravljajo praktično usposabljanje z delom, prizna kot opravičena odsotnost z dela, ne glede na to, ali praktično usposabljanje z delom poteka pri delodajalcu, s katerim ima delavec poleg pogodbe o vajeništvu sklenjeno tudi pogodbo o zaposlitvi, ali pri drugem delodajalcu. Delavec je za čas, v katerem opravlja praktično usposabljanje z delom, upravičen do nadomestila plače, določenega v sedmem odstavku 137. člena Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1).

V skladu z drugim odstavkom 35. člena ZVaj se delavci in delavke, ki so vajenci, obvezno zavarujejo za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu, na podlagi pete alineje tretjega odstavka 20. člena ZPIZ-2, ne glede na to, da krog oseb, opredeljen v tej alineji, ne obsega oseb v delovnem razmerju. Na podlagi pete alineje

tretjega odstavka 20. člena ZPIZ-2 so namreč za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu, obvezno zavarovane osebe, ki se po predpisih, ki urejajo trg dela, ali po predpisih, ki urejajo zaposlovanje invalidov, usposabljaajo z delom pri izvajalcu ukrepa aktivne politike zaposlovanja, razen oseb, ki opravljajo javna dela. Po tej določbi so torej zavarovani zgolj delavci in delavke, ki zaradi prekvalifikacije, pridobitve srednje poklicne izobrazbe ali nadaljnega poklicnega in strokovnega izobraževanja z vključitvijo v izredno izobraževanje sklenejo pogodbo o vajeništvu z drugim delodajalcem, pri katerem niso zaposleni.

V skladu s peto alinejo tretjega člena v zvezi s prvim odstavkom devetega člena Sklepa o določitvi prispevkov za posebne primere zavarovanja delodajalci obračunajo prispevke na dan izplačila vajeniške nagrade in jih plačajo najpozneje v petih dneh od izplačila vajeniške nagrade **v mesečnem pavšalnem znesku 6,80 evra.**

Delavci in delavke, ki zaradi prekvalifikacije, pridobitve srednje poklicne izobrazbe ali nadaljnega poklicnega in strokovnega izobraževanja z vključitvijo v izredno izobraževanje sklenejo pogodbo o vajeništvu z delodajalcem, pri katerem so tudi zaposleni oziroma imajo z njim sklenjeno tudi pogodbi o zaposlitvi, se v skladu s tretjim odstavkom 36. člena ZVaj ne zavarujejo za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu, saj so obvezno zavarovani že iz naslova delovnega razmerja. Od nadomestila, ki vajencu pripada, namreč delodajalec plača vse prispevke za socialno varnost in ti prispevki pokrivajo tudi zavarovalne primere poškodbe pri delu in poklicne bolezni v času vajeniškega usposabljanja.

Podatki o nadomestilu, ki ga prejme delavec vajenec v času usposabljanja, se ne glede na to, pri katerem delodajalcu se usposablja, vpišejo v obrazcu REK-1 v rubriko M01.

c) Vajenci, ki se usposabljaajo v času brezposelnosti

Za vajence, ki se usposabljaajo v času brezposelnosti, delodajalec plača prispevek v mesečnem pavšalnem znesku 6,80 evra v petih dneh od izplačila vajeniške nagrade

Na podlagi prvega odstavka 37. člena ZVaj lahko pogodbo o vajeništvu zaradi prekvalifikacije, pridobitve srednje poklicne izobrazbe ali nadaljnega poklicnega in strokovnega izobraževanja z vključitvijo v izredno izobraževanje sklene tudi brezposelna oseba. V skladu s šestim odstavkom 20. člena ZVaj ima tudi brezposelni vajenec pravico do nagrade.

Stranka pogodbe o vajeništvu je, poleg brezposelnega vajenca in delodajalca, v tem primeru tudi Zavod RS za zaposlovanje (ZRSZ). Z dnem začetka izvajanja izobraževalnega programa v skladu s sklenjeno pogodbo o vajeništvu se taka oseba preneha voditi v evidenci brezposelnih oseb in se v času trajanja vajeništva ne šteje za brezposelno osebo. Te osebe se pri ZRSZ vodijo v evidenci oseb, vključenih v programe aktivne politike zaposlovanja.

Vajencu, ki je ob prenehanju vodenja v evidenci brezposelnih oseb upravičen do denarnega nadomestila za primer brezposelnosti, se v enkratnem znesku izplača celoten preostali del neizkoriščene pravice do denarnega nadomestila s

pripadajočimi obveznimi prispevki delojemalca in delodajalca za socialno varnost. Če po izplačilu zneska nadomestila pride do prenehanja pogodbe o vajištvu na podlagi odpovedi vajenca v skladu z določbo prvega odstavka 28. člena ZVaj ali na podlagi odpovedi delodajalca v skladu s prvo, drugo, šesto in sedmo točko tretjega odstavka 28. člena ZVaj, je vajenec dolžan vrniti celoten prejeti znesek.

Z dnem prenehanja vodenja v evidenci brezposelnih oseb preneha tudi pravica do obveznega zavarovanja po prvem odstavku 19. člena ZPIZ-2 in zavarovanec bo objavljen iz zavarovanja z zavarovalno podlago 028. Za obdobje vajištva kljub temu, da mu je bil izplačan celoten preostali del neizkoriščene pravice do denarnega nadomestila s pripadajočimi obveznimi prispevki delojemalca in delodajalca za socialno varnost, nima pravice do zavarovanja kot prejemnik denarnega nadomestila, temveč se lahko prostovoljno zavaruje po prvem odstavku 25. člena ZPIZ-2.

Tudi brezposelni vajenci se, v skladu z določbo drugega odstavka 35. člena ZVaj, zavarujejo za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu, na podlagi pete alineje tretjega odstavka 20. člena ZPIZ-2.

V skladu s šesto alinejo tretjega člena v zvezi s prvim odstavkom devetega člena Sklepa o določitvi prispevkov za posebne primere zavarovanja delodajalci obračunajo prispevke na dan izplačila vajeniške nagrade in jih plačajo najpozneje v petih dneh od izplačila vajeniške nagrade **v mesečnem pavšalnem znesku 6,80 evra.**

Vir: Spletne strani Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije [29.05.2018].

Vsebina pojasnila / mnenja ZPIZS temelji na naslednji zakonodaji (zakonski in podzakonski predpisi):

- [Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju - ZPIZ-2](#), Uradni list RS, št. 96/12, 39/13-ZPIZ-A, 63/13-ZIUP TDSV, 99/13-ZSVarPre-C, 101/13-ZIPRS1415, 111/13-ZMEPIZ-1, 44/14-ORZPIZ206, 85/14-ZUJF-B, 95/14-ZUJF-C, 97/14-ZMEPIZ-1A, 90/15-ZIUP TD, 102/15-ZPIZ-2B, 40/17-ZPIZ-2D, 23/17-ZPIZ-2C in 65/17-ZPIZ-2E.
- [Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju - ZZVZZ](#), Uradni list RS, št. 72/06-UPB3, 114/06-ZUTPG, 91/07-ZZVZZ-J, 76/08-ZZVZZ-K, 62/10-ZUPJS, 87/11-ZZVZZ-L, 40/12-ZUJF, 21/13-ZUTD-A, 63/13-ZIUP TDSV, 91/13-ZZVZZ-M, 99/13-ZUPJS-C, 99/13-ZSVarPre, 111/13-ZMEPIZ-1, 95/14-ZUJF-C, 47/15-ZZSDT in 90/15-ZIUP TD.
- [Zakon o davčnem postopku - ZDavP-2](#), Uradni list RS, št. 13/11-UPB4, 32/12-ZDavP-2E, 94/12-ZDavP-2F, 111/13-ZDavP-2G, 40/14-ZIN-B, 25/14-ZFU, 90/14-ZDavP-2H, 91/15-ZDavP-2I, 63/16-ZDavP-2J, 69/17 in 13/18-ZJF-H.
- [Zakon o delovnih razmerjih - ZDR-1](#), Uradni list RS, št. 21/13 (78/13-popr.), 47/15-ZZSDT, 33/16-PZ-F in 52/16-ZDR-1A.
- [Sklep o določitvi prispevkov za posebne primere zavarovanja](#), Uradni list RS, št. 14/17, 64/17 in 19/18.
- [Pravilnik o vsebini in obliki obračuna davčnih odtegljajev ter o načinu predložitve davčnemu organu - REK obrazci](#), Uradni list RS, št. 37/08, 64/08, 62/09, 22/10, 109/10, 107/12, 32/13, 85/13, 108/13, 22/14, 93/14, 101/15, 60/16, 79/16, 63/17 in 79/17.
- Ostala »nedavčna« zakonodaja s področja šolstva in izobraževanja.

OPOMBA: Zapis zakonodaje, na katerem temelji mnenje ZPIZS, je pripis uredništva.